

Posudek diplomové práce Jana Dvořáka

Návrat do lůna kmene: Tendence v současné kultuře

Ústav české literatury a komparatistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Předkládanou diplomovou prací Jana Dvořáka nejnvýstižněji charakterizuje její první věta: „*Na počátku této práce stála fascinace prapodivnými texty Marshalla McLuhana [...].*“ Je to právě ona fascinace, která se stala předpokladem i metodou práce – počínaje výběrem tématu, přes volbu textů primárních i sekundárních, způsob jejich reflexe k samotné autorské stylizaci. Je to východisko poměrně riskantní (a problematické) a vyplývají z něj stěžejní pozitiva i negativa této diplomové práce.

Těžiště a zázemí práce leží spíše v oblasti kulturní a sociální antropologie. Autor vychází především z konceptů kmenového společenství, neo-nomádství, tekuté modernity (McLuhan, Lovelock, Mafessoli, Bauman) a konfrontuje je s benjaminovským flaneurstvím a pojetím usedlictví a nomádství u Deleuze a Guattariho. Sleduje především vztah nomádství a flaneurství, v němž hledá rhizomatické principy, a proces proměny usedlíka v nomáda, jež má demonstrovat určitý rys postmoderní identity. Tyto koncepty pak zkoumá na konkrétních literárních (Nezval, White, Tournier) a filmových (Avatar) dílech. Zvoleným, „tekutým“ tématům se pak pokusil autor vyjít vstříc i metodickým přístupem, a sice pokusem „psát rhizomaticky“, které podle něj „obnažuje myšlenkové pochody“.

Prvopočáteční fascinace a rhizomatická odděnkovitost a kroužení však esej občas proměňují spíše v pásmo a diplomanta v „zevlouna“, jenž ve svém „konzumním“ a „konzumačním“ nadšení nemá vždy čas myslet na pravopisnou a stylistickou podobu textu a nechává se unést k přílišným zkratkám (např. sociologické pojetí práce a volného času) a rychlým generalizacím (pojem „vanitas“). Lze například tento koncept známý z barokní estetiky použít pro postmodernu, kde mu autor přiřknul charakteristiky typu „věčný návrat nového“, „krouživý pokrok“? Pastiš inspirací občas vede spíše k asociativnímu než kritickému čtení (zmínka o Speerově teorii ruin, str. 27). Poněkud ledabyly působí i analýza pramenné literatury, která slouží spíše jako ilustrace zkoumaných sociologických, filosofických či kulturně antropologických tezí. Tuto ilustrativnost však autor deklaruje už v úvodu: „Chceme prozkoumat ta konkrétní literární a filmová díla, která mají ambici a povahu ilustrace výše zmíněných teorií a konceptů.“

Rhizomatické těkání je ale na druhou stranu čtenářsky velmi atraktivní a působivé. Autorovi se podařilo zvolené koncepty velmi dobře komparovat a nabídnout originální perspektivu pro jejich

další interpretaci. Za nejdůležitější považuji, že práce přináší řadu skvělých a neotřelých interpretačních postřehů a podnětů - například využití Barthesova konceptu „puncta“ při analýze povahy nomádského (turistova) vzpomínání nebo bachtinovské svátečnosti a karnevalovosti při deskripci povahy stavu „dovolené“.

Práce splňuje požadavky kladené na diplomovou práci, a proti jí d o p o r u č u j i k obhajobě.

Mgr. Blanka Činátlová, Ph.D.

V Praze 15.června 2014